

Sygn. akt XVII AmC 2249/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 września 2011 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Sajur-Kordula

Protokolant: asystent sędziego Piotr Zawodny

po rozpoznaniu w dniu 9 września 2011 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów wynikających z umowy sprzedaży jest sąd właściwy dla miejsca wykonania umowy.”;

II. zasądza od (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D. na rzecz J. K. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazuje pobrać od (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D. na rzecz Skarbu Państwa - Sąd Okręgowy w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D..

/-/ SSO Magdalena Sajur-Kordula

Sygn. akt XVII AmC 2249/10

UZASADNIENIE

Powód J. K. wnosił o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy stosowanego przez pozwaną (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D., o treści:

„Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów wynikających z umowy sprzedaży jest sąd właściwy dla miejsca wykonania umowy.” (punkt 13 „Regulaminu Sklepu”).

W uzasadnieniu powód podniósł, że powyższa klauzula kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza jego interesy, wyczerpując przepis art. 385 1 kc i art. 385 pkt 23 kc. Powołał

się na to, że niemal identyczne postanowienie jest wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych pod numerem 445. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w sprawie dotyczącej tej klauzuli zaaprobował ocenę Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, iż konsument może wybrać właściwy sąd w oparciu o inną przesłankę, niż miejsce wykonania umowy – np. w oparciu o przepisy art. 27, 30, 31, 33 lub 35 kpc. W określonej sytuacji przepisy te mogłyby dać konsumentowi możliwość wyboru sądu, który byłby bliższy dla niego i nie narażałby go na nadmierne uciążliwości.

W odpowiedzi na pozew (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. wniosła o oddalenie powództwa. Zaprzeczyła, aby zaskarżony § 13 Regulaminu Sklepu stanowił klauzulę abuzywną, skutkującą rażącym naruszeniem interesów konsumentów, oraz aby powód wykazał tę okoliczność jak również sprzeczność z dobrymi obyczajami. Pozwana zarzuciła, że powód załączył do pozwu regulamin innego sklepu, niż prowadzony przez pozwaną Spółkę. Zaprzeczyła, aby można było argumentować – jak powód – że jeśli jakieś postanowienie podobne do skarżonego było już wcześniej uznane przez Sąd za abuzywne, to że klauzula kwestionowana obecnie również jest abuzywna. Zdaniem pozwanej, dochodząc uznania danej klauzuli za niedozwoloną, poddawane jest pod ocenę Sądu określone postanowienie określonego wzorca, nie zaś „postanowienie w ogóle”. Oznacza to, że konkretnej sprawie dane postanowienie może być przez Sąd inaczej ocenione, gdyż powinno być ono rozpatrywane w ramach treści danego wzorca oraz w kontekście działania danego przedsiębiorcy. Odmienna praktyka naruszałaby, zdaniem pozwanej, jej konstytucyjne prawo do obrony. Następnie, w ocenie pozwanej Spółki, powód nie wykazał, że stosowany Regulamin jest wzorcem umownym. Pozwana podniosła również, iż z treści strony internetowej, na której zamieszczony jest sporny Regulamin, wynika, że istnieje możliwość bezpośredniego kontaktu konsumenta ze sprzedawcą – a zatem i możliwość negocjowania umów w zakresie właściwości sądu. Odnosząc się do treści samej klauzuli, pozwana zauważyła, że tworzy ona korzystną sytuację dla konsumenta. W przypadku bowiem sprzedaży w ramach działalności sklepu internetowego, właściwość sądu będzie różna: jeżeli stroną powodową będzie sprzedający przedsiębiorca domagający się zapłaty za towar, właściwy będzie sąd miejsca jego siedziby; natomiast przy sądowym dochodzeniu wydania towaru, właściwy będzie sąd miejsca zamieszkania dłużnika. Pozwana zarzuciła nadto, że powód pozasądowo nie zwracał się do niej o usunięcie klauzuli.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. z siedzibą w D. prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest sprzedaż m.in. artykułów metalowych za pośrednictwem sklepu internetowego. (okoliczność bezsporna).

Przy prowadzeniu tej działalności pozwana posługuje się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie „Regulamin Sklepu”, który jest umieszczony na jej stronie internetowej i zawiera zakwestionowane przez powoda postanowienie o następującej treści:

„Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów wynikających z umowy sprzedaży jest sąd właściwy dla miejsca wykonania umowy.” („Regulamin Sklepu” k. 4, 25).

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Na wstępie zauważyć należy, że w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone powód wykazał musi, iż kwestionowane przez niego postanowienie pochodzi z wzorca umowy. W sprawie niniejszej pozwany zaprzeczał, aby dołączony do pozwu regulamin pochodził z jego strony internetowej. Sąd ustalił, że to właśnie na stronie pozwanej Spółki (...) zamieszczony był powyższy Regulamin, co jednoznacznie wynika z firmy Spółki podanej przed treścią Regulaminu (PHU (...) Spółka Jawna z siedzibą w D. przy ul. (...)), numeru KRS Spółki ((...)), jak i z brzmienia internetowego adresu strony: (...).

Stosownie do art. 385¹ § 1 kc za niedozwolone postanowienia umowne (klauzule abuzywne) mogą być uznane tylko takie postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które łącznie spełniają następujące warunki:

1) nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie,

- 2) nie określają głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, chyba że zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny,
- 3) kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- 4) rażąco naruszają interesy konsumenta.

Jeśli chodzi o pierwszą przesłankę, jest ona w niniejszej sprawie spełniona, gdyż kwestionowane postanowienie nie jest indywidualnie uzgadniane z konsumentem.

Nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. Są to postanowienia, które nie zostały ustalone w wyniku negocjacji między stronami. Z kolei postanowieniami indywidualnie uzgodnionymi są takie, które były w sposób rzeczywisty negocjowane (na ich treść konsument mógł w praktyce oddziaływać) lub włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez samego konsumenta.

Kwestionowane postanowienie nie jest wynikiem tego rodzaju uzgodnień. Jest ono jednym z elementów wzorca umowy o nazwie „Regulamin Sklepu”. Ustawa wprost uznaje postanowienia przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi – za nie uzgodnione indywidualnie (art. 385⁽¹⁾ § 3 zdanie 2 kc). O tym, że „Regulamin Sklepu” jest wzorcem umownym przekonuje jego forma i treść, która ma postać standardowego wzorca. Miejsce, w którym jest on umieszczony – strona internetowa dostępna dla nieograniczonej z góry liczby konsumentów – wskazuje na to, że treść tego Regulaminu została jednostronnie ustalona przez przedsiębiorcę (pozwaną), co nadaje mu charakter wzorca umownego w rozumieniu art. 384 kc. Ciężar dowodu na okoliczność przeciwną – że Regulamin wzorcem nie jest, bądź że dane postanowienie umowne podlegało indywidualnemu uzgodnieniu – spoczywał na pozwanej Spółce (art. 385⁽¹⁾ § 4 kc). Dowód taki nie został przeprowadzony.

Następnie, za niedozwolone mogą być uznane tylko te postanowienia, które nie określają głównych świadczeń stron. Przyjmuje się bowiem, że jeśli chodzi o główne świadczenia, strony zawsze uzgadniają je indywidualnie i właśnie ze względu na nie przystępują do zawarcia umowy.

Postanowienie umowne będące przedmiotem niniejszej sprawy nie dotyczy głównych świadczeń stron. Przez główne świadczenia stron należy rozumieć elementy przedmiotowo istotne umowy (essentialia negotii). Zalicza się do nich wynagrodzenie lub cenę jako świadczenie konsumenta oraz świadczenie wzajemne przedsiębiorcy: wydanie towaru czy wykonanie określonej usługi. W niniejszej sprawie głównymi świadczeniami są typowe elementy umowy sprzedaży, czyli: z jednej strony – przedmiot sprzedaży, z drugiej strony – cena. Natomiast sporne postanowienie nie dotyczy tak rozumianych świadczeń głównych, lecz odnosi się do właściwości miejscowej sądu.

Do rozstrzygnięcia pozostało, czy kwestionowane przez powoda postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Istotą dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje odwołują się do takich wartości, jak uczciwość, szczerowość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą działania uniemożliwiające realizację tych wartości, w tym również takie, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy konsumenta. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stosunku obligacyjnego.

Jeśli chodzi o przesłankę „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, to znaczenie mają nie tylko interesy o charakterze ekonomicznym, lecz także takie dobra konsumenta jak jego czas, prywatność, wygoda, zdrowie konsumenta i jego bliskich, rzetelne traktowanie, prywatność, poczucie godności osobistej, satysfakcja z zawarcia

umowy o określonej treści. Naruszenie jest „rażące”, jeśli poważnie i znacząco odbiega od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron.

Oceniając w tym świetle sporne postanowienie: „Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów wynikających z umowy sprzedaży jest sąd właściwy dla miejsca wykonania umowy.”, Sąd uznał, że stanowi ono niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc oraz art. 385³ pkt 23 kc. Abuzywność postanowienia przejawia się przede wszystkim w sytuacjach, w których to (...) Spółka Jawna E. Ś., Z. Ś. będzie stroną powodową wytaczającą sprawę przeciwko konsumentowi. Zasadą jest, że w takim przypadku sądem miejscowo właściwym jest sąd, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania (art. 27 kpc). Zatem miejsce zamieszkania konsumenta powinno wyznaczać w tym wypadku właściwość miejscową sądu. Wskutek sformułowania zakwestionowanej klauzuli, właściwość sądu przeniesiona zostaje faktycznie do miejsca siedziby (...) Spółki Jawnej. Jest tak dlatego, ponieważ miejscem wykonania umowy w przypadku umowy sprzedaży zawieranej na odległość jest siedziba sprzedawcy. Miejszem bowiem spełnienia świadczenia pieniężnego (ceny) jest siedziba wierzyciela tego świadczenia, a zatem siedziba sprzedawcy (art. 454 § 1 zdanie 2 kc). Z kolei miejscem spełnienia świadczenia niepieniężnego (wydania towaru) jest miejsce, gdzie w chwili powstania zobowiązania dłużnik tego świadczenia (a zatem także sprzedawca) miał swoją siedzibę (art. 454 § 1 zdanie 1, art. 544 § 1 kc). Wynika stąd, że gdyby (...) Spółka Jawna chciała wystąpić na drogę sądową przeciwko konsumentowi o zapłatę ceny bądź innego świadczenia związanego z wykonaniem umowy, może tego dokonać przed sądem swojej siedziby, choć zgodnie z art. 27 kpc właściwym byłby tu sąd miejsca zamieszkania konsumenta.

Rozwiązanie takie jest szczególnie uciążliwe dla konsumenta w realiach niniejszej sprawy, jeśli zważy się, że z usług sklepu internetowego pozwanej (...) Spółki Jawnej korzystają konsumenci z terenu całego kraju, a więc mający często miejsce zamieszkania położone w znacznej odległości od siedziby przedsiębiorcy. Zapis kwestionowanej klauzuli powoduje, że zamiast wytoczyć powództwo przed sąd zamieszkania takiego konsumenta, (...) Spółka Jawna będzie mogła uczynić to przed sądem swojej siedziby, narażając konsumenta na uciążliwości związane z dojazdem do odległego sądu, w tym – na koszty związane z takim dojazdem. Konsekwencją stosowania przedmiotowego postanowienia jest rażąca dysproporcja praw i obowiązków stron na korzyść przedsiębiorcy, gdyż to jego siedziba w każdym wypadku wyznaczać będzie właściwość sądu, niezależnie od tego, czy pozew kierowany będzie przeciwko przedsiębiorcy, czy przeciwko konsumentowi. Należy też zauważyć, że kwestionowane postanowienie wymienione jest wprost w art. 385³ pkt 23 kc jako niedozwolone postanowienie umowne.

Ponadto sporna klauzula jest sprzeczna również z art. 46 k.p.c., dotyczącym ustalenia właściwości sądu w drodze pisemnej umowy. W niniejszym przypadku przedsiębiorca posługujący się wzorcem umowy narzuca bowiem konsumentowi poddanie sporu mogącego wynikać pomiędzy stronami, właściwości sądu, który nie jest właściwy miejscowo według ustawy lub ogranicza prawo wyboru powoda pomiędzy kilkoma sądami właściwymi dla takich sporów. W myśl art. 384 § 1 k.c. ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy. Jak wynika z cytowanego przepisu, związanie kontrahenta wzorcem umowy nie jest wynikiem zawarcia w tym zakresie umowy pisemnej. Umieszczenie w regulaminie zapisu dotyczącego właściwości w regulaminie stanowi obejście przepisu dotyczącego formy umowy prorogacyjnej.

Odnosząc się do zarzutu pozwanego, iż powód nie uwzględnił sugerowanej na stronie internetowej, gdzie zamieszczony jest Regulamin, możliwości kontaktu z (...) Spółką Jawną i negocjowania spornych zapisów Regulaminu, Sąd zwraca uwagę na fakt, iż kontrolą w niniejszym postępowaniu objęta jest treść postanowienia wzorca (przy uwzględnieniu całości brzmienia tego wzorca). Gdy zostało już ustalone przez Sąd – co nastąpiło we wcześniejszej części niniejszego uzasadnienia – że przedmiotowy Regulamin jest wzorcem w rozumieniu przepisów art. 384 kc i 479³⁶ kpc, a zatem że został ustalony tylko przez jedną ze stron (bez wpływu konsumentów na jego treść), to uwzględnienie podanej przez pozwanego okoliczności nie może mieć wpływu na treść rozstrzygnięcia. Okoliczność ta bowiem – gdyby została wykazana – zmierzałaby faktycznie do ustalenia, że przedmiotowy Regulamin nie jest wzorcem, skoro może być negocjowany przez konsumentów, a ich propozycje z dużym prawdopodobieństwem

będą przez pozwaną Spółkę uwzględniane. Tymczasem jednak tego rodzaju okoliczność nie została wykazana przez pozwaną. Samo bowiem wskazanie na to, że konsument może się skontaktować z przedsiębiorcą prowadzącym sklep internetowy, nie dowodzi jeszcze tego, że w wyniku tego kontaktu propozycje konsumenta dotyczące zmian w Regulaminie zostaną uwzględnione.

Jeśli chodzi o zarzut pozwanej, że powód w trybie pozasądowym nie zwracał się do niej o usunięcie klauzuli, należy wskazać, iż postępowanie przed Sądem Okręgowym w Warszawie – Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone cechuje szczególny tryb, w którym nie znajduje zastosowania przepis art. 479¹² § 2 kpc, zobowiązujący powoda do dołączenia do pozwu odpisu wezwania do dobrowolnego spełnienia żądania. Podobnie, nie znajduje zastosowania § 4 wymienionego przepisu, dopuszczający obciążenie powoda kosztami procesu, jeśli przez zaniechanie uprzedniego wezwania przyczynił się on do zbędnego wytoczenia sprawy. Co więcej, odmienność tego postępowania przejawia się w tym, że nawet mimo niestosowania już w obrocie niedozwolonego postanowienia, powództwo jest wciąż dopuszczalne, jeśli od zaniechania stosowania nie minęło sześć miesięcy (art. 479³⁹ i art. 479⁴⁰ kpc).

Z wszystkich wymienionych wyżej względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385³ pkt 23 kc orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Zgodnie z treścią przepisu art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz 96 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167 poz. 1398) rozstrzygnięto o obciążeniu pozwanej obowiązkiem uiszczenia opłaty sądowej.

Rozstrzygnięcie dotyczące kosztów zastępstwa procesowego oparto na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c w zw. z § 18 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono na podstawie art.479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Magdalena Sajur- Kordula